

9. KÖRNYÉKBELI BENCÉS BIRTOKOK

BENEDICTINE ESTATES IN THE AREA

A Főapátság birtokai öt vármegyét érintve, szétszórva feküdtek. A központi igazgatás a mindenkor főapát dolga volt, a kisebb részlegeket tiszttartók vezették. A 18. századi gazdálkodásról különösen sok adat maradt fenn.

A majorságok közül akkoriban a szentmártoni volt a legnagyobb. Itt lakott többek között a vadász, a kovács, a főapát kocsisa és a konventi mosóna is. A majorban mintegy kétszázötven állat kapott helyet: lovak, ökrök, tehenek, bivalyok.

Majorság volt még Tarjánban, Pázmádon, Bársonyoson, Láziban, Tárkányban is.

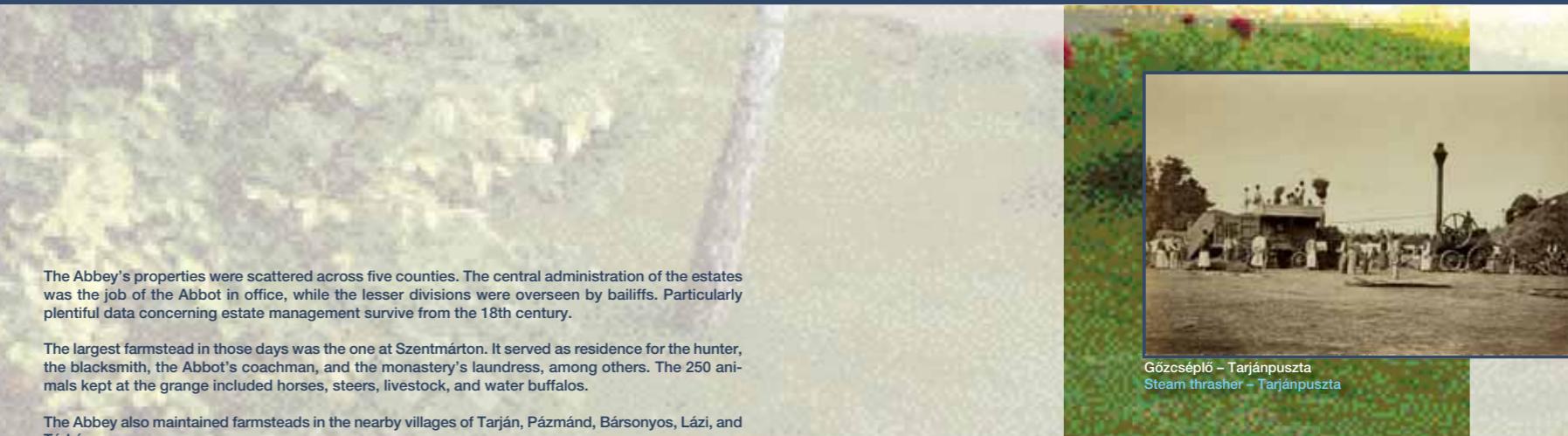
Az urasági földeket - szolgáltatások fejében - a környék lakossága művelte. A kezdeti kétnyomásos művelést (ugar-szántó) később háromnyomásos (szántó-ugar-szántó) váltotta fel, a földekbe árpát, búzát, zábot, borsót, lent, kölest, kendert is vetettek. A homokos talajokat trágyával vagy „rohasztott levéllel”, komposzttal javították.

Több helyen volt juhászat, mik a sertéseket inkább kondákban, makkos erdők vagy vizes területek mellett tartották. Az urasági ménés legjobb lovait a főapát használatára rendelték. A gyakori böjt miatt sok halra volt szükség, amelyek egy részét saját halastavaikból szereztek be.

A gyümölcsöskertekbe először vad gyümölcsöket telepítettek, később ezeket nemesítették. A szőlőben a munka menetére a vincellér felügyelt, a pincék élén egy bencés „cellarius”, pincemester ált. Több faluban az uraság volt a kocsmaépület is.

Az erdőkben a jövedelmet a tűzifa, az épületfa, a makkoltatás, a gubacsszedés és a vadászat jelentette. Bár az erdők egy része tiltott volt, a büntetések ellenére a falusiak gyakran megdézmálták az erdőket.

A Főapátság terményeinek feldolgozása a környék falvaiban található műhelyekben, malmokban, pálinka- és sörfőzdékben, kisebb üzemekben történt.

The Abbey's properties were scattered across five counties. The central administration of the estates was the job of the Abbot in office, while the lesser divisions were overseen by bailiffs. Particularly plentiful data concerning estate management survive from the 18th century.

The largest farmstead in those days was the one at Szentmárton. It served as residence for the hunter, the blacksmith, the Abbot's coachman, and the monastery's laundress, among others. The 250 animals kept at the grange included horses, steers, livestock, and water buffalos.

The Abbey also maintained farmsteads in the nearby villages of Tarján, Pázmánd, Bársonyos, Lázi, and Tárkány.

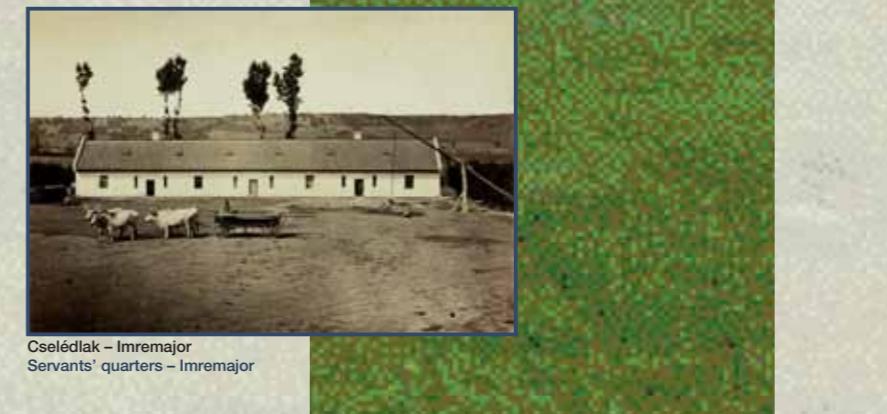
The manorial lands were cultivated by local villagers, in return for certain services. The two-course rotation (fallow/tillage) initially employed was later replaced by three-course rotation (the tillage/fallow/tillage cycle). Sown crops included barley, wheat, oat, green peas, flax, millet, and hemp. Sandy soils were improved by adding manure or compost, often referred to as "leaf mold ferment."

Sheep farming meant a livelihood for several communities, while pig herds were more typically found near acorn-bearing forests or wetlands. The finest horses of the manor were reserved for the service of the Abbot himself. The frequent fasts observed by the Benedictines required an abundant supply of fresh fish, some of which were sourced from the Abbey's own hatcheries in the area.

The orchards were initially planted with wild fruit varieties; these were later improved by breeding. Vineyard work was supervised by the chief vintner, while the cellars were managed by the cellar master, called the cellararius. In several villages, the local tavern building was also owned by the Abbey.

The main sources of income from the forests were firewood, construction timber, the acorn masting of pigs, oak gall collecting, and of course hunting. Although most of the forests were declared off-limits for villagers, they were often pilfered and looted in defiance of the fines and penalties imposed by the Abbey.

The crops harvested from the Abbey's lands were processed in shops, mills, distilleries, breweries, and smaller manufacturing plants operating in nearby villages.

Cselédlak – Imremajor
Servants' quarters – Imremajor

Szekérszin – Tarjánpuszta
Coach house – Tarjánpuszta

Csöszlak – Tarjánpuszta
Field keeper's dwelling – Tarjánpuszta

Présház – Tömörd
Press house – Tömörd

Kerülölk – Ravazd
Ranger's dwellings – Ravazd

Lóistálló – Deáki
Stables – Deáki

Gulyakút – Tarjánpuszta
Well for watering livestock – Tarjánpuszta

Juhakol és cselédlak – Deáki
Sheepfold and servant's quarters – Deáki

Hecsei cselédlak
Servants' quarters – Hecse